

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В УКРАЇНІ В 90-Х РР. ХХ СТ.: ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Аналізується характер перетворень у Православній церкві в Україні у 90-х рр. ХХ ст.

Ключові слова: *релігія, міжконфесійні відносини, Українська православна церква Київського патріархату, Українська автокефальна православна церква, Українська православна церква Московського Патріархату.*

Релігія є вагомим чинником духовності людини. Православна релігія в Україні має особливо значний вплив на життя суспільства, оскільки давня традиція православ'я глибоко вкоренилася в культуру та свідомість українського народу. Більшість віруючих в Україні декларують свою приналежність до православної церкви. Тому від позиціонування православних церков багато в чому залежить стабільність сімейних відносин, громадського життя, зміцнення державності і духовного потенціалу країни.

Кінець 80-х–90-ті рр. ХХ ст. були сповнені низкою драматичних подій і перетворень. Політика лібералізації суспільства пожвавила інтерес до релігії в цілому та найпоширенішого в Україні відгалуження християнства – православ'я зокрема.

Релігійне життя в Україні не позбавлене негативних явищ та проблем. Це стосується як державно-церковних так і міжконфесійних протиріч. Трансформаційні процеси в основних православних конфесіях України – УПЦ, УАПЦ та УПЦ КП вагомо впливають на суспільно-політичне і культурне життя України.

Еволюція православ'я, його взаємодія з місцевими культурними традиціями України в умовах ліберальної політики держави в 90-х роках стали каталізатором певних перемін та оновлень. Зокрема, це процес «онаціональнення» православ'я [1].

Проблеми взаємодії етносу та релігії в процесі їх історичної трансформації та в умовах суспільно-політичних реалій 90-х рр. ХХ ст. спричинили до випадків міжцерковних конфліктів, гострота яких стала загрозливою для суспільно-політичної стабільності українського суспільства.

Причини міжцерковного протистояння в Україні 90-х рр. ХХ ст. були не тільки суто релігійними, але й історичними, політичними та етнонаціональними. Суперечила національним інтересам також орієнтація церковних структур на різні політичні сили, що могло призвести до дезінтеграції українського суспільства. Міжконфесійний конфлікт 90-х рр. ХХ ст. перетворився на загальнонаціональну та загальнодержавну проблему. Розв'язання цього конфлікту є справою не лише релігійних організацій але й відповідною політикою української держави. Дії держави мають бути коректними і виваженими, в рамках визначених законодавством меж, перехід яких, може перетворитися у втручання у внутрішні справи релігійних організацій.

Оновлення життя Православної церкви в 90-х рр. ХХ ст. пов'язане також з ідеєю національної Церкви та проблемою її реалізації в Україні [2]. «Третім відродженням УАПЦ» [3] називає один з дослідників православ'я в Україні. Відображаючи позицію духовенства та ієрархії цієї конфесії та займаючи досить упереджену позицію до іншої православної конфесії, автор тим самим вказує на серйозну проблематичність на шляху реалізації ідеї національної Церкви.

Проблемою 90-х рр. ХХ ст. став взаємовплив релігії і держаної політики. Актуальними питання релігійного фактору в українському політичному просторі залишаються і зараз. Національно-державні інтереси України в релігійній сфері стосуються впливу релігії на духовні та державотворчі потенціали нації, гармонізації відносин Церкви і загальнодержавних інституцій: армії, правоохоронних органів, закладів освіти та виховання тощо.

Функціонування Церкви і політичної практики релігійно зорієнтованих осіб, детермінанту політичної поведінки релігійно заангажованих державних лідерів необхідно враховувати, розглядаючи роль православної Церкви як настановчого органу. В 90-х представники однієї з православних конфесій почували свою обмеженість увагою з боку тодішніх політичних лідерів держави. Що в наступні роки

стало підставою для своєрідного реваншу, коли новий політичний істеблішмент виказував свою прихильність вже до даної православної конфесії.

Релігійний чинник відіграє важливу роль у процесах нації і державотворення в сучасній Україні. Беручи до уваги той факт, що Україна є поліконфесійною країною необхідно приділяти увагу мінімізації рівня інструменталізації релігії та спроб перетворення її на чинник етнічної та політичної мобілізації, недопущенню спроб клерикалізації суспільно-політичного простору.

Список використаних джерел

1. Саган О. Етноконфесійна специфіка релігійності в Україні / О.Саган // Українське релігієзнавство. – 1999. – № 12. – С.94–105.2. Шуба О. Релігія в етнонаціональному розвитку України. – Київ: Криниця, 1999. – 324 с. 3. Рожко В. Нарис історії Української Православної Церкви на Волині (870–2000) / В.Рожко. – Луцьк: Media, 2001. – 672 с.

Myhaylo Revutsky

ORTHODOX CHURCH IN UKRAINE IN 90TH XX C.: PROBLEMS OF INSTITUCIYNOGO DEVELOPMENT

This article analyzes of transformations is examined to Orthodox Church in Ukraine in 90th of the twentieth age.

Key words: *religion, interconfessional relations, Ukrainian orthodox church of Kievan patriarchy, Ukrainian avtokefal'na orthodox church, Ukrainian orthodox church of Moscow patriarchy.*

Оксана Романова (м. Луцьк)

ДУХОВНА ОПІКА ЗАХИСНИКІВ ВІТЧИЗНИ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ВІЙСЬКОВОГО ВИХОВАННЯ

У статті йдеться про важливість духовної опіки військовослужбовців як невід'ємної частини військового виховання. Відродження релігійного духу в Українській Армії посилюватиме активізацію духовного просвітництва, сприятиме християнському вихованню захисників Вітчизни, формуванню їхніх духовних цінностей.

Ключові слова: *духовна опіка, Українська Армія, капелан, священик, інститут військового капеланства.*

У такий складний для України час, коли частина нашої держави знаходиться під окупацією Росії, а на іншу частину здійснюється агресія, особливо актуальним є питання духовного стану захисників нашої Вітчизни. Нашою країною за роки атеїстичної пропаганди втрачено значний духовно-моральний масив, що створювався впродовж століть.

Сьогодні, коли Україна, зі здобуттям незалежності, продовжує відроджувати свої давні традиції, разом із реорганізацією важливих державотворчих структур відповідно змінюється та вдосконалюється і військова структура Української Армії. Тому, глибоко усвідомлюючи важливість духовного виховання серед військовослужбовців як невід'ємної частини військового виховання, постає проблема відродження та формування військового священства [6, с. 254–259].

У статті 17 Конституції України зазначається: «Збройні сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності» [5, с. 9]. Ще святий Ісидор Пелусіотський (помер у 440 р.) встановив чітку відмінність між застосуванням зброї з приватних випадків і застосуванням зброї через виконання службових обов'язків: у першому випадку – це злочин, а у другому – необхідність. Святий Амвросій, як і інші Отці Церкви, осуджував насильство і людиноббивство. При цьому він виправдовував будь-які дії держави, спрямовані на самозбереження. Святитель виправдовував ту війну, яка відновлювала порушену справедливість [8, с. 276].

До війська повинні ставитися не як до утворення, де потрібно вбивати, а як до об'єднання, де є можливість служити своїй Вітчизні. Необхідно чітко усвідомлювати,